

- Güven Seçkin KIRCI ¹
- Hacı Seyit BÖLÜKBAŞI ²
- Erdal ÖZER ³

PARA KAVRAMI VE GELİŞİMİ

Tarih boyunca, çeşitli mallar değişim aracı olarak kullanılmıştır. Bunlar deniz kabuğu, kıymetli metaller ve hatta deri paralar gibi farklı şeyler kullanılmıştır. Örneğin, M.Ö. 118 yılında Çinliler deri paralar kullanmışlardır. Ancak, kâğıt paranın ortaya çıkmasıyla birlikte, finansal sistemlerde devrim niteliğinde bir değişim yaşanmıştır. Kâğıt para ilk olarak M.S. 806 yılında Çin’de ortaya çıkmıştır. Batı dünyasında ise kâğıt paraların basılması ve kullanılması 17. yüzyılın sonlarına kadar uzanmaktadır. İlk kâğıt paranın 1690’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde Massachusetts Hükümeti tarafından basıldığı ve dolaşıma çıkarıldığı bilinmektedir. Aynı dönemde İngiltere’de ise kuyumcular tarafından kâğıt paralar basılmış ve kullanılmıştır. 1694 yılında İngiliz Merkez Bankası’nın kurulmasıyla birlikte, kâğıt paraların yaygınlaşması hız kazanmıştır. Daha sonra diğer ülkelerde de merkez bankalarının kurulmasıyla birlikte kâğıt para kullanımı giderek yaygınlaşmıştır. Kâğıt paranın keşfi, ticaretin kolaylaşmasını sağlamış ve ekonomik büyümeyi desteklemiştir. Kâğıt paralar, daha önce kullanılan ağır ve hacimli metallerin yerini almış ve taşınabilirlik açısından büyük bir avantaj sağlamıştır (1).

Geçmişte, tüccarlar ve insanlar değerli madeni paraları kullanarak ticaret yaparken taşıma riskiyle karşılaşmışlardır. Bu riski minimize etmek için, tüccarlar paralarını güvenilir kişilere emanet etme yolunu tercih etmişlerdir. Emanet ettikleri paraların karşılığında ise senetler almışlardır. Bu senetler, paraların sahipliğini temsil etmiş

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp AD., gskirci@ktu.edu.tr

² Arş. Gör. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp AD., hseyitbolukbasi166@gmail.com

³ Prof. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi, Adli Tıp AD., erdalozek@ktu.edu.tr

lerin üzerinde yazılı olan değerdir. İlgili kıymetin reel değerinden ayrımı kıymetin piyasadaki gerçek değerini yansıtmaması, sadece sayısal ifade odaklı olup alım gücünü belirtmemesidir.) üzerinden kabul edilen sahte para akını ile sağlandı. Somali para stokunun yıllar içinde biriken resmi ve sahte banknotların karışımından oluştuğu ve dolaşımdaki yerel paranın %95'i sahte olduğu anlaşılmıştır (40).

Sahtecilik genellikle mali kazanç amacıyla yapılsa da sahteciliğin önemli ekonomik sonuçlar doğurabilmesi, siyasi bir silah olarak kullanılmasına yol açmıştır. Bunun bir örneği, her ne kadar ilk olmasa da 1775'ten 1783'e kadar süren Amerikan Bağımsızlık Savaşı sırasında, İngilizlerin New York limanında demirlemiş bir teknede Kıta parasının sahtesini üretmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu sahte paralar İngiliz davasını destekleyenler tarafından kolonilere dağıtılmış, bu da banknotların gerçek olup olmadığı konusunda belirsizlik yaratılarak ve para arzını artırarak paranın değer kaybetmesine katkıda bulunmuştur (41).

KAYNAKLAR

1. Kâğıt Paranın Tarihçesi, TCMB
2. Eğilmez, M. (2012), Kağıt Paranın Karşılığı Var mı?, Erişim Tarihi: 16.02.2023
3. Akbulut, U. (2011), Paranın Hayatımıza Girişi, Erişim Tarihi: 15.02.2023
4. Erdem, E. (2006). Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz. Bankacılar Dergisi. S.56. 10-28
5. Yanardağ, M.Ö. (2015). 19. Yüzyıl Osmanlı Devleti Para Düzeni: Kağıt Para Kullanımına Geçiş Aşamalarının İktisadi Analizi. C.8. S.36. 918-933.
6. <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>, Erişim Tarihi: 16.02.2023
7. Di Pierro, M. (2017). What is the blockchain?. Computing in Science & Engineering, 19(5), 92-95.
8. Gibson, C., & Tyler, K. (2016). Blockchain 101 For Asset Managers. The Investment Lawyer Covering Legal and Regulatory Issues of Asset Management, 23
9. Rennock, M. J. W., Cohn, A., & Butcher, J. R. (2018). Blockchain technology and regulatory investigations. Steptoe. Available at: <https://www.steptoel.com/images/content/1/7/v3/171269/LIT-FebMar18-Feature-Blockchain.pdf>
10. Tapscott, D., & Tapscott, A. (2016). Blockchain revolution: how the technology behind bitcoin is changing money, business, and the world. Penguin
11. Ryan Farell. An analysis of the cryptocurrency industry. available at repository.upenn.edu, 2015
12. anonymous. Mining. <https://en.bitcoin.it/wiki/Mining>, 2014
13. Jason Teutsch, Sanjay Jain, and Prateek Saxena. When cryptocurrencies mine their own business
14. <https://www.coingecko.com>
15. Satoshi Nakamoto. Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system, 2008
16. ShaikShakeel Ahamad, Madhusoodhnan Nair, and Biju Varghese. A survey on crypto currencies. In 4th International Conference on Advances in Computer Science, AETACS, pages 42–48. Citeseer, 2013
17. David Chaum. David chaum on electronic commerce how much do you trust big brother? IEEE Internet Computing, 1(6):8–16, 1997.

18. Mukhopadhyay, U., Skjellum, A., Hambolu, O., Oakley, J., Yu, L., & Brooks, R. (2016, December). A brief survey of cryptocurrency systems. In 2016 14th annual conference on privacy, security and trust (PST) (pp. 745-752). IEEE.
19. N Gregory Mankiw. Principles of macroeconomics. Cengage Learning, 2014
20. William J Luther. Cryptocurrencies, network effects, and switching costs. Contemporary Economic Policy, 2015
21. Mark Karpeles. Clarification of mt. gox compromised accounts and major bitcoin sell-off, 2011
22. <https://koinbulteni.com/tarihin-en-buyuk-5-kripto-para-borsasi-skandali-6960.html>
23. Li, Y., Yang, G., Susilo, W., Yu, Y., Au, M. H., & Liu, D. (2019). Traceable monero: Anonymous cryptocurrency with enhanced accountability. IEEE Transactions on Dependable and Secure Computing, 18(2), 679-691.
24. Dyntu, V., & Dykyi, O. (2018). Cryptocurrency in the system of money laundering. Baltic Journal of Economic Studies, 4(5), 75-81.
25. Sapovadia, V. (2015). Legal issues in cryptocurrency. In Handbook of Digital Currency (pp. 253-266). Academic Press
26. Güncel Türkçe Sözlük, <http://www.tdk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 10.02.2023
27. Osmanlı Kanunnamelerinde kalpazan kelimesi, "kalpzen" olarak geçmektedir. Kılıç, Orhan, "XI.Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devleti'nde Kalpazanlık Faaliyetleri", Osmanlı Ansiklopedisi, C. 3, Ankara 1999, s. 180.
28. Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. 2, İstanbul 1993, s. 153.
29. Kılıç, O. (1999). XI. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devleti'nde Kalpazanlık Faaliyetleri. Osmanlı Ansiklopedisi SA, C.3, S: 43, Ankara.
30. Kâğıt Paranın Tarihçesi", TCMB, s.2.https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/d189b219-fe71-40bf-9754_6a5f7d0a65eb/KagitParaTarihce.pdf?MOD=AJPERES&CID=09.02.2023
31. Kılıç, O. (1999). XI. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Devleti'nde Kalpazanlık Faaliyetleri. Osmanlı Ansiklopedisi SA, C.3, S: 44, Ankara
32. Callander, R.B. (2014). The History of Money: From Barter to Bitcoin. <https://www.telegraph.co.uk/finance/businessclub/money/11174013/The-history-of-money-from-barter-to-bitcoin.html> (Erişim Tarihi: 16.02.2023)
33. Rhodes, K. (2012). The counterfeiting weapon. Federal Reserve Bank of Richmond, Econ Focus, 16(1), 34-37.
34. Bilgin, İsmail, Kut'ül Amare Son Osmanlı Zaferi, Timaş Yayınları, 2013 İstanbul, s.96-106
35. Finlay, R., & Francis, A. (2019). A brief history of currency counterfeiting. RBA Bulletin, September, viewed, 20.
36. Markowitz M (2018), 'Bad Money – Ancient Counterfeiters and Their Fake Coins', Coinweek, 24 July.
37. Levenson T (2010), Newton and the Counterfeiter, Faber and Faber, London.
38. Von Glahn R (2005), 'The Origins of Paper Money in China', Goetzmann W ve Rouwenhorst K (eds), The Origins of Value: The Financial Innovations that Created Modern Capital Markets, Oxford University Press, Oxford.
39. Willis T (2006), 'Stephen Jory', The Independent,
40. 1.Koning JP (2013), 'Orphaned currency, the odd case of Somali shillings', blog post. Available at: <http://jpkoning.blogspot.com/2013/03/orphaned-currency-odd-case-of-somali.html>
- 2.IMF (2016), IMF Country Report No. 16/136 .
41. Rhodes K (2012), 'The Counterfeiting Weapon', Federal Reserve Bank of Richmond, Region Focus, First Quarter, s. 34-37.